Geschiedenis van de woonwijk Mon Plaisir

Herinnering aan slavernij en aloë

ORANJESTAD — Eén van de wegen in de wijk Mon Plaisir heet Bazinstraat. De naam verwijst naar een stuk Arubaanse geschiedenis van de achttiende eeuw. Van een plantage naar een mooie woonwijk. Een herinnering aan slavernij, aloë en goud.

door **Jan Meelis**

In 1815 nam het Koninklijk Opperbestuur het bewind over van de Engelsen tijdens de periode van 1807-1815. Aruba werd aangemerkt als zuiver domeingrond. Het aantal inwoners in 1816 bedroeg toen 1732, waarvan 336 slaven en 564 indianen. Deze bevolking leefde hoofdzakelijk van veeteelt en de overheid stond het toe om de domeingronden te gebruiken om er vee te houden. Het Opperbestuur stimuleerde de inwoners ook om meer aan landbouw te gaan doen, om zo in eigen onderhoud te kunnen voorzien.

Stormloop op goud

Opgeschoten jongens hielpen veelal de familie door te fungeren als herder van hun kudde schapen. Zo kon het gebeuren dat omstreeks maart 1824 eerst de twaalfjarige schapenhoeder Willem Rasmijn op de plaats Lagabai bij Rooi Fluit goud vond en kort daarna een indiaans meisje bij de drinkplaats voor vee in Daimari eveneens een stuk goud vond. Toen dit in Oranjestad bekend werd, brak een stormloop van goudzoekers los. De werkloze landarbeiders voorop, gevolgd door menig matroos die snel afmonsterde en andere burgers die hun geluk gingen beproeven. Niet iedereen had geluk, maar één van de vele goudzoekers kwam van Frankrijk naar Aruba en had zelfs heel veel geluk.
Deze fortuinlijke man heette Louis Bazin, geboren in Landerneau, Bretagne, op 26 juli 1793. Hij vond een vermogen aan goud en huwelijksgeluk op Aruba door met een Arubaanse vrouw te trouwen. Hij trouwde op 31 oktober 1838 op zijn 45ste levensjaar met de bijna negentienjarige Arubaanse Regina Jacomina Croes, geboren op 10 december 1819. Haar ouders waren Lourens en Magdalena Croes-Specht en behoorden bij de elite van Aruba. Vader Lourens was onderdirecteur van de goudmijnen en haar moeder was de dochter van de commandeur van Aruba, Borchard Specht.

Aloëplantage

In datzelfde jaar verwierf Bazin op 10 februari een zeer grote oppervlakte aan pachtgrond ten behoeve van aloëteelt op Aruba. De aloëindustrie was in die tijd een duurzaam gouvernementsproject van commandeur Gravenhorst, dat in 1836 werd geïntroduceerd op de Benedenwindse Eilanden.
De Fransman en grootgrondbezitter Bazin noemde zijn aloë-plantage 'Mon Plaisir', een lap grond van ruim 50 hectare. Deze nieuwe plantage grensde aan de oudere plantage 'Sividivi', dat nu het terrein is waarop de tehuizen van de Stichting Algemene Bejaardenzorg Aruba (Saba) is. Van daar liep plantage Mon Plaisir naar de zuidelijke kust en had een breedte vanaf de Adriaan Lacle boulevard tot aan de voormalig Fergusonstraat. Op de plantage waren twee kunstmatige meren ontstaan door afdamming.
Waar toen het ene grotere meer was, is nu de huidige bibliotheek gebouwd. Waar toen een kleiner meer was, werd later de Vondellaan aangelegd. Plantage Mon Plaisir werd op Aruba de meest succesvolle aloenijverheid en kreeg veel buitenlands bezoek. De werkzaamheden werden hoofdzakelijk verricht door slaven. Het jaarlijkse werkschema voor aloëteelt loopt voor de oogst van harssap van maart tot juni en voor het uitplanten voor de grote regentijd van juni tot augustus. Na het indampen van het harssap in open koperen potten van ongeveer 200 liter was het aloëproduct klaar voor de export van vooral de geneeskundige en cosmetische industrie in de Verenigde Staten en Europa. Aloë-industrie op Aruba was in die tijd vuil en zwaar lichamelijk werk met een schraal loon voor haar seizoenarbeiders. Aruba werd één van de grootste aloëproducenten van de wereld wegens de goede kwaliteit van de aloë.

Watergebrek

In die tijd was een goede lichaamverzorging vanwege watergebrek in het droge jaargetijde bijna onmogelijk als de inhoud van de regenbak aan huis bijna leeg was en het restant water alleen moest dienen voor koken en drinkwater. Ook was er vaak een schaarste aan levensmiddelen en medicijnen om zieke mensen te redden, omdat de zeevaart van vrachtschepen onregelmatig was. Inwoners werden door deze moeilijke levenswijze in die tijd zelden hoogbejaard.
Ook Louis Bazin werd niet bejaard. Hij stief kinderloos op 60-jarige leeftijd op 26 augustus 1853. Weduwe Regina Bazin-Croes hertrouwde op 23 augustus 1854 met (jonkheer) Don Pedro Joseph Frigerio. Hij was geboren op 18 juni 1823 in Lombardia in Italië, als telg uit een oeroud adellijke geslacht uit de twaalfde eeuw. In 1854 kwam hij als eerste van deze adellijke familie naar Aruba. Hij hielp Regina mee als planter en werd tevens een handelaar in goud en één van de vele slaveneigenaren op Aruba. Het huwelijk werd gezegend met drie kinderen, te weten Magdalena Guiseppina, Victorio Francesco en Angiolina Clotilde.

Vrijheid voor slaven

Door de afschaffing van de slavernij onder het bewind van koning Willem III kregen ook op Aruba op 1 juli 1863 onze slaven de vrijheid. Voor de Nederlands Antilliaanse eilanden tekende gouverneur J.D. Crol voor de vrijheid van 11.654 slaven. Voor Aruba ging het om 480 slaven, op Bonaire 758, op Curaçao 6751 en op de Bovenwinden 3665 slaven. De 480 slaven van Aruba waren werkzame mannen en vrouwen en niet werkzame bejaarden en kinderen. Dit aantal was destijds 20 procent van de Arubaanse burgerij. Van de ongeveer 82 slaveneigenaren op Aruba werkten 27 slaven op de plantage Mon Plaisir één slaaf werkte in Rooi Taki en een ander slaaf in Nuñe. Vergeleken met elders op de wereld was de slavernij op Aruba mild, want de meeste voormalig slaven bleven na de afschaffing van de slavernij in loondienst doorwerken bij hun eigen ex-slaveneigenaar, terwijl ze dat niet verplicht waren.

Na de emancipatie van de slaven in 1863 besloot Don Pedro Frigerio samen met zijn vrouw en kinderen terug te keren naar zijn geboorteland Italië. Helaas stierf hij onderweg in Venezuela op 30 september 1863 in Yaritagua.

Aangezien de overledene een vrijmetselaar was, werd hij met behulp van de vrijmetselarij aldaar begraven. Regina keerde na de begrafenis van haar echtgenoot als voor de tweede maal als weduwe met haar jonge kinderen terug naar haar Mon Plaisir op Aruba.

Terug naar Mon Plaisir

De schatrijke weduwe voedde daar haar jeugdige kinderen als goede burgers op en droeg, naast haar zware taak als plantagehouder, haar Hervormd Protestants geloof over aan haar kinderen. Al haar drie kinderen trouwden en bleven wonen op de plantage. Regina genoot als oma van haar negentien kleinkinderen en stierf op bijna 78-jarige leeftijd in 1897. Haar oudste dochter Magdalena kreeg vier kinderen en werd op een maand na 49 jaar oud. Haar zoon en stamhouder Victorio kreeg maar liefst acht kinderen, vier jongens en vier meisjes. Hij stierf op 82 jarige leeftijd. Haar jongste dochter Angiolina kreeg in haar huwelijk zeven kinderen, waarvan één dochter. Angiolina werd bijna 80 jaar.

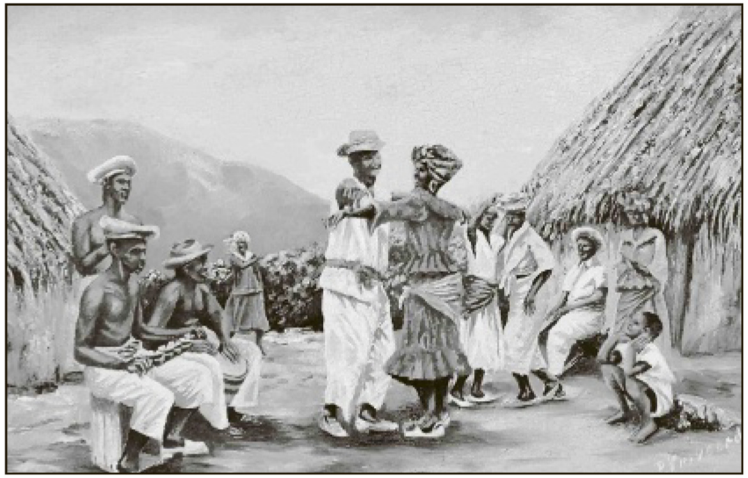

Wulps danst de Arubaanse bevolking, zowel de vrije burgers als de slaven, op het sensationele ritme van de tambu, weergegeven op een olieschilderij door Piet Vervoord uit 1968.

Op de Protestante Begraafplaats ligt oma Regina begraven naast haar eerste echtgenoot Louis Bazin.

Plantage verkavelen

Toen in 1928 op Aruba twee olie-industrieën zich vestigden, ontstond er een grote vraag naar lokale arbeiders. Daardoor verminderde de Arubaanse werkloosheid. Olie-arbeiders met een vaste dienstbetrekking verdienden meer dan de landbouwwerkers.
De grote aloë-plantages en de plantages van cochenilleteelt als grondstof voor de verfindustrie waren door deze hogere loonkosten niet meer winstgevend.
Alleen de kleinere plantages konden zich handhaven als het werk door eigen familieleden goedkoop werd verricht.
Na jarenlang onderhandelen met diverse grondeigenaren over de aankoopprijs van grond, die op de geprojecteerde wegen lagen, kon de overheid in de jaren vijftig van de vorige eeuw eindelijk het zuidelijk deel van de vervallen plantage Mon Plaisir verkavelen en er een mooie woonwijk realiseren.